

AI Act

Spørsmål og svar om den nye KI-forordningen

Innledning

Kopinors KI©K-prosjekt har som mål å gjøre administrasjonen, styret og medlemsorganisasjonene bedre i stand til å utforme politikk og strategi og bedre kunne vurdere risiko og mulig gevinst ved fremtidig forretningsutvikling, spesielt knyttet til å tillate og lisensiere bruk av verk i språkmodeller og maskinlæring.

Forordningen om kunstig intelligens, kjent som AI Act, er vedtatt av EUs organer og forventes offisielt kunngjort i juli 2024. Forordningen handler i liten grad direkte om opphavsrett, men omfatter likevel en rekke punkter av betydning for rettighetshavere.

Vi har bedt Christian Bendiksen, advokat og partner i Bull & Co, svare på spørsmål som særlig vil være aktuelle for rettighetshavere. Til sammen gir dette en oversiktlig beskrivelse av forordningens innhold på et overordnet nivå. Det vil imidlertid fortsatt finnes en rekke uavklarte spørsmål, blant annet når det gjelder forholdet mellom AI Act og til dels ulik opphavsrettslovgivning i de ulike medlemsstatene, samt hvordan bestemmelsene om merking og transparens vil fungere i praksis.

Bakerst i notatet finnes lenke til hele forordningen, inkludert vedlegg. Her finnes også forklaringer på en del sentrale begreper og institusjoner.

Spørsmålene

1. Hva sier AI Act om opphavsrett og kunstig intelligens?
2. Hva betyr åpenhetskravet? Hvem kan kreve innsyn?
3. Hvordan vil kravet om transparens fungere i praksis, og hvordan skal rettighetshavere kunne bruke det som grunnlag for håndheving?
4. Hva er den norske prosessen? Når kommer det til å gjelde i Norge? Hva er klageinstansen?
5. Norge er ikke EU-medlem, skal vi her i Norge forholde oss til kommisjonen eller andre?
6. Hva betyr merkekravet?
7. Hvem er ansvarlig for å merke?
8. Gjelder kravet til transparens om treningsdata modeller som allerede er utviklet?
9. Gjelder merkekravet også det som allerede er generert av KI?
10. Treffer AI Act amerikanske selskap som Open AI? Og hvordan?
11. Hvordan håndheves AI Act? Hva skjer med dem som ikke følger reglene?

1. Hva sier AI Act om opphavsrett og kunstig intelligens?

AI Act sier at språkmodeller og annen «General Purpose AI» skal ha en policy for å overholde EUs opphavsrettigheter. Videre skal høyrisikosystemer ha rutiner for å identifisere hvor treningsdataene stammer fra.

Forholdet mellom opphavsrett og kunstig intelligens drøftes i AI Acts fortale §§104-109. Fortalen er den delen av en forordning som beskriver bakgrunn og forutsetninger for bestemmelsene som følger, og er ment å være en hjelp til tolkning av selve reglene.

Videre nevnes opphavsrett indirekte når det gjelder rutiner for datainnsamling og -styring ved produksjon og bruk av høyrisikosystemer. Etter Art. 10 nr. 2 b) skal rutinene for behandling av trenings-, validerings- og testdata inneholde særlige bestemmelser for å identifisere datainnsamlingsprosesser og hvor dataene stammer fra.

Men opphavsrett er primært nevnt i forbindelse med «General Purpose AI» ("GPAI»). GPAI er KI-systemer eller modeller som kan oppfylle flere formål, for eksempel OpenAIs språkmodell. Det følger av artikkel 53 nr. 1 c) at tilbydere av GPAI skal ha en policy for å overholde EUs opphavsrett og nærstående rettigheter. EUs ulike opphavsrettsdirektiver er (eller vil bli) gjennomført i norsk rett. Policyen skal ha spesiell vekt på å identifisere og overholde reservasjoner av rettigheter etter artikkel 4 nr. 3 i Digitalmarkedsdirektivet.

AI Act forplikter altså tilbydere av GPAI å sikre at slike reservasjoner mot tekst- og datautvinning blir respektert. Denne forpliktelsen skal overholdes blant annet gjennom «state-of-the-art technologies».

Disse forpliktelsene gjelder uavhengig av hvor de opphavsrettslig relevante handlingene som bidro til treningen av GPAI-modellene, fant sted, se fortalens punkt 106. Tilbydere av GPAI-modeller kan derfor ikke omgå forpliktelsen til å respektere opphavsretten i EU ved å utføre treningen i jurisdiksjoner med dårligere opphavsrettslig beskyttelse.

Videre følger det av art. 53 nr. 1 d), at tilbydere av GPAI skal utforme og tilgjengeliggjøre en tilstrekkelig detaljert oppsummering av hvilket innhold som er brukt for å trene GPAI-modellen, etter en mal utformet av AI Office. Mer om det nedenfor.

2. Hva betyr åpenhetskravet? Hvem kan kreve innsyn?

Åpenhetskravet til GPAI betyr at enhver skal ha tilgang til en oppsummering av treningsdata som gjør opphavere i stand til å håndheve sine rettigheter, dersom de mener at modellen har uberettiget trent på egne åndsverk. Videre skal offentlige myndigheter ha tilgang til mer detaljert informasjon på oppfordring.

Åpenhetsforpliktelsene i art. 53 gjelder for *tilbydere* av GPAI-modeller. I Art. 3 nr. 1 (3) er tilbyder definert som en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, etat eller annet organ som utvikler et KI-system eller en GPAI-modell, eller som markedsfører og tilbyr slike systemer i markedet under eget navn eller varemerke. Man er tilbyder og som sådan ansvarlig for å overholde åpenhetsreglene enten leveransen av KI-systemet skjer mot betaling eller gratis.

Er tilbyderen av en GPAI ikke etablert i EU/EØS, må denne etter Art. 54 oppnevne en autorisert representant som skal være ansvarlig for å bistå Kommisjonen og nasjonale myndigheter med informasjonskrav mv.

Etter art. 53 nr. 1 d) skal at tilbydere av GPAI gjøre en oppsummering av innholdet som er brukt til å trene KI-modellen offentlig tilgjengelig. Alle skal i utgangspunktet ha innsyn i denne informasjonen. Oppsummeringen av hvilket innhold som er brukt til å trene en GPAI-modell

etter Art. 53 nr. 1 d) skal være offentlig. Det vil i praksis si at den skal være synlig for allmennheten, eksempelvis ved å legge den ut på nettsiden eller legge den inn i programvaren.

Kravet til detaljeringsgrad er generelt beskrevet som en «*sufficiently detailed summary about the content used for training of the general-purpose AI model, according to a template provided by the AI Office*». Nøyaktig hvilke opplysninger som skal oppgis, vil fremgå av malen som skal utarbeides av det svært nyopprettede AI Office, men denne er ikke fullført ennå. Ifølge presseomtale er diskusjonen om balansegangen mellom de svært sensitive forretningshemmelighetene knyttet til hvordan KI-modellen er trent og retten til å undersøke hvorvidt treningsdata er lovlig lisensiert, nå videreført i diskusjonen om hvordan disse retningslinjene skal se ut.

Videre skal tilbydere av GPAI-modeller ha oppdatert teknisk dokumentasjon om modellen tilgjengelig, herunder informasjon om hvordan trening og testing har foregått, samt resultatene av evaluering av modellen. Minimumskrav er gitt i Vedlegg XI¹ til forordningen, og AI Office samt nasjonale myndigheter kan kreve innsyn i denne, men ikke privatpersoner eller andre. Teknisk informasjon om GPAI-modellen, herunder informasjon om hvordan trening, testing og evaluering har foregått, jf. Art. 53 nr. 1 a), trenger kun tilgjengeliggjøres for AI Office eller nasjonale myndigheter, og da på forespørsel.

Til sist skal tilbydere av GPAI-modeller også tilgjengeliggjøre oppdatert dokumentasjon til tilbydere av KI-systemer som vil integrere GPAI-modellen i egne KI-systemer for bruk eller videresalg, i henhold til minstekrav i Vedlegg XII². Informasjonen skal hjelpe tilbyderne av slike KI-systemer til å forstå mulighetene og begrensningene i GPAI-modellen og til å overholde deres forpliktelser etter AI Act. Informasjon og dokumentasjon til tilbyder av KI-systemer som skal integrere GPAI-systemer i sitt system etter Art. 53 nr. 1 b) trenger kun gjøres tilgjengelig for tilbyderne av KI-systemet. Det er ikke klart om informasjonen må tilgjengeliggjøres ubedt, eller kun på forespørsel fra tilbyderne.

3. Hvordan vil kravet om transparens fungere i praksis, og hvordan skal rettighetshavere kunne bruke det som grunnlag for håndheving?

Oppsummeringen av treningsdata og policyen for hvordan leverandøren har respektert EUs opphavsrettigheter skal være offentlig tilgjengelig og skal kunne danne grunnlag for håndhevelse, jf. formuleringen i fortalen §107 «*to facilitate parties with legitimate interests, including copyright holders, to exercise and enforce their rights under Union law.*»

Kapittel VII om håndhevelse inneholder imidlertid ingen spesifikke hjemler for å håndheve opphavers interesser mot leverandører av KI, kun mekanismer for å opprette AI Office og lokale tilsyn som skal overvåke funksjonaliteten til selve KI-en/softwaren. Mener man at systemet er trent på ulovlige data, må dette spørsmålet prøves på vanlig måte, ved de ordinære domstoler.

Når det gjelder tilgangen til informasjon som kan danne basis for slik håndhevelse, kreves det at informasjonen i oppsummeringen kun skal være «*sufficiently detailed*». Av fortalens §107 fremgår det at oppsummeringen skal være omfattende fremfor teknisk detaljert. Informasjonen kan eksempelvis gis ved å oppgi de viktigste datasamlingene som er brukt til å trene opp modellen, slik som store private eller offentlige databaser eller datasett, og ved å gi en forklaring om hvilke andre datakilder som er benyttet. Malen fra AI Office skal være enkel, effektiv og

---

¹ [Annex XI: Technical Documentation Referred to in Article 53\(1a\) | EU Artificial Intelligence Act](#)

² [Annex XII: Transparency Information Referred to in Article 53\(1b\) | EU Artificial Intelligence Act](#)

tilrettelegge for at tilbydere kan gi oppsummeringen i en fortellende form, fremfor å oppgi hvert enkelt verk.

Fortalen understreker at informasjonen skal kunne brukes av rettighetshavere til å dokumentere at deres verk eller annet innhold er blitt brukt til treningen, og på dette grunnlag fremme krav, enten utenrettslig eller gjennom domstolene.

4. Hva er den norske prosessen? Når kommer det til å gjelde i Norge? Hva er klageinstansen?

Offisielt vil den norske prosessen følge EFTA-sporet og dermed innebære en viss forsinkelse, sammenlignet med prosessen i EU. Det er imidlertid mulig at norske politikere vil ønske å implementere AI Act som norsk lov før EFTA-prosessen er fullført, for å sikre at samme regler gjelder både i Norge og EU.

Når AI Act er publisert i the Official Journal of the European Union, er forordningen offisielt vedtatt. Forordningen vil deretter tre i kraft i EU 20 dager senere. Generelt vil forordningen tre i kraft 24 måneder etter publiseringsdatoen. Dette gjelder eksempelvis merkekravene til KI-generert innhold, men det finnes også visse unntak:

- Regler om forbudt KI trer i kraft seks måneder etter publisering
- Codes of practice – veiledninger for hvordan visse krav etter forordningen skal oppfylles – skal være på plass senest innen ni måneder etter publisering. Dette gjelder blant annet veiledning til hvordan oppfylle kravene i Art. 53(1) a) om opplysningsplikt for treningsdata.
- Reglene om GPAI trer i kraft etter 12 måneder.
- Reglene om høyrisikosystemer trer i kraft etter 36 måneder

Etter ikrafttredelse vil EØS-komiteen fatte beslutning om forordningen skal innlemmes i EØS-avtalen. Antagelig vil forordningen også innom Stortinget for behandling før EØS-komiteen. EØS-landene vil etterstrebe at reglene gjennomføres i EØS samtidig som i EU. Hvorvidt dette er mulig, avhenger av hvor komplisert og omfattende implementeringsprosessen er.

Offentlige myndigheter har foreløpig ikke gitt signaler om når reglene vil gjennomføres i Norge, men fra politisk hold er det kommet klare signaler om at man ønsker å implementere reglene så fort som mulig, noe som kan medføre at man lager norsk implementeringslovgivning før EØS-prosessen er fullført, for å sikre at reglene implementeres samtidig i Norge og EU. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring og Digitaliseringsdirektoratet har ansvaret for å utrede ny nasjonal forvaltningsstruktur for håndheving av forordningen. Fristen var 1. juni.

5. Norge er ikke EU-medlem, skal vi her i Norge forholde oss til kommisjonen eller andre?

Det er komplisert.

I EØS-landene er det ESA (EFTAs overvåkningsorgan) som oppfyller Kommisjonens funksjon som kontrollmyndighet. Når det i AI Act vises til kommisjonen, vil dette i utgangspunktet bety ESA for EØS-landene.

Det er tvilsomt om EFTA-landene kommer til å opprette et parallelt organ på linje med AI Office som skal etableres etter Art. 64, noe som vil bety at dette organet i praksis vil få stor betydning også i Norge hva gjelder tolkning av forordningen.

Videre vil også Norge opprette et nasjonalt overvåkningsorgan som skal håndheve reglene i AI Act, men det vil være komplisert å bygge en formell samarbeidsstruktur med de organer som er opprettet i EU for å håndheve AI Act, så som AI Office, the European Artificial Intelligence Board og det rådgivende forum. I praksis vil nok dette uansett løses ved å gi det norske overvåkningsorgan observatørstatus eller lignende, litt som med samarbeidet Datatilsynet og Konkurransetilsynet har med europeiske myndigheter.

6. Hva betyr merkekravet?

Merkekravet følger av AI Act Art. 50 som krever at det skal fremgå tydelig at visse former for tekst, lyd og bilde (innhold) er KI-generert, samt at personer skal varsles på forhånd, dersom det blir brukt følelsesgjenkjenningsteknologi og biometrisk kategoriserings-teknologi mot dem.

Kravet gjelder for både tilbydere og virksomheter som tar slike systemer i kommersiell bruk og angår både GPAI-modeller og visse KI-baserte systemer:

1. Tilbydere av KI-systemer som skal interagere med fysiske personer må sørge for at systemet er utformet og utviklet slik at brukerne er informert om at de interagerer med et KI-system, med mindre dette er åpenbart for en alminnelig informert, observant og varsom person.
2. Tilbydere av KI-systemer, herunder GPAI-systemer, som genererer lyd, bilde, video eller tekst, skal sørge for at output fra slike systemer er markert på en maskinlesbar måte med informasjon om at det er kunstig generert eller manipulert, med mindre KI-systemet fungerer som en støttefunksjon for enkel redigering eller ikke gjør betydelige endringer i input-dataene.
3. Brukere av følelsesgjenkjenningsteknologi eller biometrisk kategoriseringsteknologi skal informere fysiske personer som blir gjenstand for slik bruk, og skal behandle deres personopplysninger i tråd med EUs personvernlovgivning.
4. Brukere av KI-systemer som genererer manipulerede bilder, lyd eller video som utgjør *deepfakes*, skal informere om at innholdet er kunstig generert eller manipulert. «Deepfakes» er definert i Art. 3 nr. 60 som KI-manipulert innhold som ligner virkelige personer og som uriktig gir inntrykk av å være ekte.

For alle forpliktelsene gjelder det visse, konkrete unntak. For samtlige av forpliktelsene skal informasjonen formidles klart og tydelig, senest ved første interaksjon eller eksponering. Det følger av artikkel 96 at kommisjonen skal utvikle retningslinjer for den praktiske implementeringen av en rekke regler i forordningen, herunder artikkel 50. Disse retningslinjene er ikke publisert ennå. Inntil retningslinjene er publisert, har vi bare teksten i forordningen å forholde oss til.

7. Hvem er ansvarlig for å merke?

Det avhenger av hva slags system som brukes og hva det produserer.

Kravet om transparens i art. 50 er en lovfestet plikt for dem som setter visse former for KI-systemer i produksjon, samt for dem som tilbyr slike KI-systemer. Transparens- eller opplysningsplikten gjelder generelt, hvilket vil si at dersom enkeltpersoner er i en form for dialog med en KI, så skal de opplyses om dette uten å være nødt til å spørre først. Det samme gjelder for kravet til å merke visse former for KI-generert innhold.

«Tilbyderne» som definert i AI Act Art. 3(3) er ansvarlige for å informere brukere om at de interagerer med et KI-system, og merke output med maskinlesbar informasjon om at noe er KI-generert. «Brukerne» eller «Deployers» etter AI Act Art. 3(4) er ansvarlig for å informere om at fysiske personer blir underlagt følelsesgjenkjenningsteknologi og biometrisk kategoriseringsteknologi, samt at produserte *deepfakes* er KI-generert.

8. Gjelder kravet til transparens om treningsdata modeller som allerede er utviklet?

Ja.

12 måneder etter at AI Act er offentliggjort, vil kravet gjelde for alle GPAI-modeller, også de som er utviklet før regelverket trer i kraft, så lenge de markedsføres i EØS. I tidligere utgaver av forordningen opererte man med en lenger overgangsperiode for modeller som var produsert før offentliggjøring, men dette skillet er ikke blitt videreført i den endelige versjonen.

Kravene til dokumentasjon av treningsdata for høyrisikosystemer vil tilsvarende gjelde for tidligere og eksisterende systemer, men der er fristen 36 måneder etter offentliggjøring.

9. Gjelder merkekravet også det som allerede er generert av KI?

Ikke som sådan.

Kravet trer i kraft to år etter at AI Act offentliggjøres. Fra det tidspunkt vil KI-generert innhold måtte merkes.

Motsetningsvis foreligger det intet grunnlag i forordningen til å kreve at innhold som er generert før den trer i kraft også merkes, men der kan det tenkes at andre bestemmelser kan komme til anvendelse, som retten til eget bilde etter åndsverkloven for *deepfakes*.

10. Treffer AI Act amerikanske selskap som Open AI? Og hvordan?

Ja, så lenge de selger sine produkter i EU.

Det følger av art. 2 nr. 1 a) at forordningen gjelder for «*providers placing on the market or putting into service AI systems or placing on the market general-purpose AI models in the Union, irrespective of whether those providers are established or located within the Union or in a third country*». Dette vil si at reglene gjelder også for amerikanske selskaper, dersom de tilbyr eller produksjonssetter KI-systemer i EØS-området.

Videre gjelder også forordningen for brukere og tilbydere av KI-systemer etablert i tredjeland, så lenge output fra KI-systemene brukes i EØS-området.

11. Hvordan håndheves AI Act? Hva skjer med dem som ikke følger reglene?

I utgangspunktet av nasjonale myndigheter, men tolkningen av reglene vil nok i stor grad bli samordnet på EU-nivå gjennom the European Artificial Intelligence Board, jf. Art. 66. Dette kan skape visse formelle problemer for EFTA-landene, men i praksis vil nok tolkningen i stor grad sammenfalle.

Etter Art. 99 skal statene selv gjennomføre regler om håndheving og straff. Forordningen regulerer ikke uttømmende hvilke håndhevingsregler som skal gjennomføres, men presiserer at de kan bestå av både advarsler og ikke-økonomiske sanksjoner.

Bestemmelsen har imidlertid enkelte konkrete straffesanksjoner:

- For brudd på forbudene angitt i artikkel 5 (forbudt KI) kan det ilegges gebyr på opptil EUR 35 000 000, eller opptil 7 prosent av den totale globale årlige omsetningen for det forrige regnskapsåret.
- For brudd på andre forpliktelser i forordningen, herunder «merkekravet» i artikkel 50, kan det ilegges gebyr på EUR 15 000 000, eller opptil 3 prosent av den totale globale årlige omsetningen.
- Dersom tilsynsorganer ber om informasjon som dokumenterer at man bruker høyrisiko-KI i samsvar med kravene i forordningen, og man ikke etterkommer anmodningen, er gebyret på opptil EUR 7 500 000, eller 1 prosent av den totale globale årlige omsetningen.

For tilbydere av GPAI-modeller gjelder Art. 101. Ved brudd kan det ilegges gebyr på inntil 3 prosent av total global årlig omsetning eller EUR 15 000 000, dersom man enten forsettlig eller uaktsomt:

- Har brutt bestemmelsene som er relevante for GPAI i forordningen
- Ikke etterkommer forespørsler om å levere dokumenter eller informasjon iht. artikkel 91, eller leverer uriktig, ufullstendig eller villedende informasjon
- Ikke overholder tiltak etter artikkel 93
- Ikke gir EU-kommisjonen tilgang til generelle KI-modeller eller en generell KI-modell med systemrisiko med tanke på evaluering etter artikkel 92.

Ordliste

Deepfake

KI-manipulert innhold som ligner virkelige personer og som uriktig gir inntrykk av å være ekte.

General Purpose AI, GPAI,

KI-systemer eller -modeller som kan oppfylle flere formål, som for eksempel språkmodeller og andre systemer for generativ kunstig intelligens.

European AI Board

Organ som er sammensatt av ett medlem fra hver av EUs medlemsstater; skal koordinere arbeidet i de nasjonale myndighetsorganene som har ansvar for gjennomføringen av AI Act.

European AI Office

Nyopprettet kontor for å føre tilsyn med og håndheve gjennomføringen av AI Act i EUs medlemsstater. Kontoret er plassert i generaldirektoratet for kommunikasjon, innhold og teknologi (DG Connect). Se mer på EU-kommisjonens nettsider:

- [European AI Office](#)

Mer informasjon om AI Act

Fullstendig lovtekst, sammen med utfyllende kommentarer og analyser, finnes her:

- [EU Artificial Intelligence Act](#)